

Wrede, Marek

"Próba kodyfikacji prawa polskiego w pierwszej połowie XVI wieku. Korektura praw 1532 r.", Wacław Uruszczak, Warszawa 1979 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 70/3, 588

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

sów średniowiecznych dzieł starochrześcijańskich przechowywanych w bibliotekach polskich.

Ta cenna pomoc warsztatowa ułatwi studia nie tylko nad recepcją piśmiennictwa starochrześcijańskiego w naszym kraju, ale nad recepcją antyku w ogólności, które dość żywo rozwijają się ostatnio.

R. K.

Wacław Uruszcza k, *Próba kodyfikacji prawa polskiego w pierwszej połowie XVI wieku. Korektura praw z 1532 r.*, Warszawa 1979, PWN, s. 287.

„Kodyfikacja jest to zbiór przepisów prawa o charakterze większej całości mający moc prawa obowiązującego na mocy samoistnego aktu prawnego”. Korekturze praw z 1532 r. zwanej, jak wykazał autor niesłusznie, korekturą Taszyckiego, do całkowitej zgodności z tą definicją zabrakło ostatniego jej elementu — mocy prawa obowiązującego. Jest znamienne, iż fakt ten ograniczający znaczenie przedsięwzięcia, stworzył z korektury praw jeden z węzłowych problemów (obok początków ruchu egzekucyjnego i prób reform skarbowo-wojskowych mających już swych autorów w osobach Anny Sucheni-Grabowskiej i Andrzeja Wyaczańskiego), które pozostając niewyjaśnione utrudniały dogłębne zrozumienie skomplikowanych dziejów wewnętrznych Polski pierwszej połowy XVI w.

Zasługą Wacława Uruszcza k a poza samym podjęciem tego tak ważnego, a dziewiczego w nowoczesnej historiografii tematu jest to, że wyszedł poza krąg zainteresowań historyka prawa i dał pełny obraz problematyki związanej z korekturą praw, jej genezę i wcześniejsze akcje kodyfikacyjne, działalność komisji z 1532 r., sam kodeks wraz z jego źródłami i sylwetki autorów. Omówił również walkę o wprowadzenie korektury praw i przyczyny jej odrzucenia przez sejm 1534 r. Wszystkie te problemy zostały przedstawione na szerokim tle porównawczym z uwzględnieniem czynników politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych mających wpływ na samą akcję kodyfikacyjną i na jej wyniki.

Szczególnie interesująca jest część pracy poświęcona związkom między nasilającymi się w ciągu pierwszej połowy XV w. dążeniami egzekucyjnymi szlachty, a pracami kodyfikacyjnymi. Autor wykazuje, że podjęte prace nad korekturą praw były, obok chęci ich ujednoczenia i zreformowania, próbą upaństwowienia, a tym samym zneutralizowania szlacheckich dążeń egzekucyjnych występujących w tym okresie pod hasłem *reformatio iurium*. Zamiar ten przyniósł tylko połowiczne efekty. Zahamował na kilkanaście lat postęp emancypacji politycznej szlachty średniej, doprowadził jednak do odrzucenia korektury praw jako niechcianej, narzuconej przez władzę królewską i tamującej drogę własnym postulatом szlachty.

Tak więc okoliczności zewnętrzne, sprzeczność interesów politycznych szlachty i króla, a nie jak dotychczas przyjmowano sformułowania dotyczące praw politycznych szlachty zawarte w korekturze były według autora główną przyczyną jej odrzucenia.

Omawiana praca, powstała w oparciu o szeroką kwerendę archiwalną, wyposażona w bogaty aparat naukowy i liczne cytaty źródłowe umożliwiające weryfikację przez czytelnika licznych i wielopłaszczyznowych wniosków autora, przynosi jeszcze wiele nowych ustaleń, które stać się powinny przedmiotem dyskusji. Niezależnie od jej wyników już, teraz można powiedzieć, że książka ta w wydatny sposób wzbogaca wiedzę o Polsce zygmunto-wskiej wprowadzając jednocześnie szereg poprawek do przyjętego jej obrazu.

Mk. W.